Verím v silu umenia

Jaroslava Vydrová

Vydrová, J.: Verím v silu umenia. In: *Ostium*, roč. 11, 2015, č. 1.

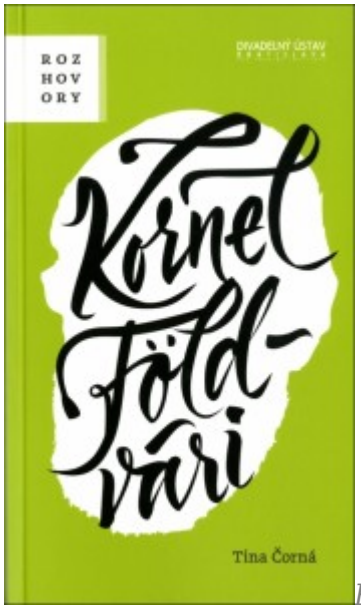

Kornel Földvári. Edícia Rozhovory. Tina Čorná: Nič sa neboj, Korny! Vladimír Petrík: Svet a svet umenia podľa Kornela Földváriho. Divadelný ústav: Bratislava 2014, 118 s.

Kniha o Kornelovi Földvárim vyšla koncom minulého roka ako súčasť projektu „Prolegomena dejín divadla na Slovensku“, ktoré pripravuje Divadelný ústav v Bratislave. Môžeme v nej nájsť úvodný text Vladimíra Petríka, rozhovor Tiny Čornej doplnený fotodokumentáciou a zoznamom literatúry. Je to naozaj dobrý záznam o rozvíjaní divadla na Slovensku, o jeho kontexte, myšlienkach, príležitostiach, ale aj peripetiách. Teraz však knihu berieme do rúk už s iným pocitom, keď nás Kornel Földvári koncom marca opustil – počas smutných dní slovenskej kultúry a umenia, keď postupne odišli aj Peter Pišťanek a Martin Porubjak.

Rozhovor Tiny Čornej s podtitulom „o prežitom, o sile umenia a divadle“ postupne prechádza životom Kornela Földváriho a hľadaním jeho cesty k umeniu, detstvom prežitým v Trenčíne, osudmi jeho rodiny počas vojny, povojnovou situáciou, štúdiom v Bratislave – z politických dôvodov musel Kornel Földvári v roku 1953 odísť zo školy a štúdium si mohol dokončiť popri práci až v roku 1960 –, zásahom moci do umeleckého života, teda aj priamo do životov jeho aktérov. Postupne sa pred čitateľom ako poslucháčom rozhovoru odhaľuje cesta malého Kornela ku knihám, od kníh z detstva, mladosti k svetovej literatúre – známe sú priechody medzi poukladanými knihami jednej veľkej knižnice, na ktorú sa premenil byt Földáriovcov –, k vnímaniu divadla, filmu, humoru až k vlastnému písaniu. Vďaka rozhovoru sa ocitáme v atmosfére Mladej tvorby, Kultúrneho života, Divadla na korze, Štúdiu L+S. A bola to na jednej strane atmosféra tvorby, inšpirácie a priateľstva („adoptovať si skvelý ročník 1944“), ale aj zlomov, rozhodnutí a dôsledkov, ktoré viedli k vyhodeniu z práce, k zabráneniu publikovať. Kornel Földvári sa napríklad v Mladej tvorbe zastal spisovateľov, ktorí boli obvinení z pesimizmu a nihilizmu, a jeho reakcia na text Bohuša Trávnička ho stála miesto. Ďalším koncom pre mnohých umelcov bol rok 1968 a celá normalizácia. Takto si spomína na svoje odvolanie

z miesta riaditeľa Divadla na korze: „stalo sa to presne na moje narodeniny – 13. februára 1970. Navyše som strhol vlastne do priepasti aj pražské *Divadelní noviny*. Martin Porubjak do nich napísal nekrológ…“ (s. 84).

Cenné sú aj reflexie vlastnej tvorby, ktorú Kornel Földvári akosi prirodzene „upostranil“, aby nechal priestor pre vlastný prejav hercov, pre texty prispievateľov v časopise, pre divadelné predstavenia, ku ktorým pripravoval cenné bulletiny. Takisto počas svojho pôsobenia po revolúcii na ministerstve sa pokúšal hľadať cestu rozhovorov, postupných riešení, nie silových zásahov alebo konfrontácie.

Texty Kornela Földvériho sa rozvetvujú do viacerých oblastí – vlastná autorská tvorba (*Netypické príbehy, Príbehy z naftalínu*), literárna (z viacerých spomeňme texty o detektívke), divadelná (*Svet pre dvoch*) i výtvarná (texty o karikatúre) kritika, preklady, ale aj publicistika. Vladimír Petrík sa vo svojom texte „o svete a svete umenia“ prikláňa k označeniu Kornela Földvériho slovami Štefana Druga – fenomén. „Kornel Földvári nielen veľa čítal…, ale najmä ‚vie‘ čítať. To sa ukázalo čoskoro, keď začal písať o knihách a sám začal tvoriť. Široký rozhľad o svete kníh dával jeho textom krídla“ (s. 11). K tejto charakteristike sa pripája aj výstižné pozorovanie spoločného znamienka, ktoré prechádza celou tvorbou Kornela Földvériho – „vzbudzuje v nás dobré rozpoloženie a radosť“ (s. 19).

Život Kornela Földvériho hovorí veľmi veľa a každý, kto o ňom číta, číta jeho texty alebo načúval jeho rozhovorom, tu nachádza hlboký zmysel pre pravdu a umenie. Ukazuje sa, že ono autobiografické a umelecké spolu vytvárajú jeden autentický celok, vzájomne do seba zapadajú – preplietajú sa a pomáhajú si. „Verím teda v silu umenia,“ odpovedá Kornel Földvári, „ak je dielo schopné zaujať chápavé oči a uši. Ak sa ľudia ocitnú v bezvýchodnej situácii, umenie im môže naozaj pomôcť“ (s. 55). Umenie nie je náhodné ani štatisticky pravdepodobné a často sa objavuje nie vďaka, ale napriek zámerom a okolnostiam doby a jeho hodnota (i zmysluplnosť) sa opakovane overuje a potvrdzuje v jeho žitej existencii – v publiku i na scéne. „Verím, že sa dá hovoriť o sile umenia. Len by som povedal, že tá sila umenia závisí od mnohých faktorov a je vzácnejšia, než tvrdili ideológovia a než dnes tvrdia reklamné agentúry okolo vydavateľstiev. Sila umenia je, pravdepodobne, do značnej miery aj vo vnímateľovi, v tom, ako je pripravený na jeho vnímanie. A sila umenia je do značnej miery v spontánnosti a nefalšovanej ľudskosti autora“ (s. 53).

Dielo Kornela Földvériho sa v marci tohto roka zavŕšilo – avšak len zdanlivo. Ponúka nám totiž veľa ďalších možností čítania, inšpirácií pre autorov (očakávaná je najmä kniha Petra Krištúfka) a umenovedcov, mnoho príležitostí uvažovať o umení. A takisto verím, že aj ľudské výzvy a skúsenosti Kornela Földvariho sú prenosné aj do našich životov.

Mgr. Jaroslava Vydrová, PhD.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava 1
jaroslavavydrova@gmail.com